

VLINDER- EN LIBELLENWERK GROEP

Opgericht 26 september 1992

STAD EN OMMELAAND

NIEUWSBRIEF

15^e JAARGANG NR. 1 jan 2007

Colofon

15^e jaargang nummer 1, januari 2007

Deze nieuwsbrief is een periodiek orgaan van de Vlinder- en libellenwerkgroep Stad en Ommelaand en verschijnt vier maal per jaar.

Bestuur

voorzitter (vacant)

Dhr. H. Sangers (Haren), secretaris

Dhr. W. Dorenbos (Nieuwolda), penningmeester

Dhr. H. de Heer (Enumatil), algemeen bestuurslid

Dhr. B. van de Wetering (Groningen), PR

Redactie

W. Dorenbos, M. Valstar, F. de Wilde en

B. van de Wetering (eindredactie)

Redactieadres

Lichtboei 259

9732 KD Groningen

lestesdryas@zonnet.nl

Omslag

Gehakkelde aurelia (foto: Landschapsbeheer Groningen)

Vlinder- en libellenwerkgroep Stad en Ommelaand

De werkgroep "Stad en Ommelaand" is opgericht op 26 september 1992 als vlinderwerkgroep. In 2001 is de Libellenwerkgroep opgegaan in de Vlinderwerkgroep.

De werkgroep wil proberen de vlinders en libellen te beschermen en de aandacht voor deze dieren bij het publiek uit te breiden. Hiertoe organiseert de werkgroep cursussen, lezingen en publieksexcursies. Ook adviseert de werkgroep terreinbeheerders over vlindervriendelijk beheer.

De werkgroep streeft naar een netwerk van waarnemers die de vlinderstand in Groningen in kaart brengen. Resultaten worden regelmatig gepubliceerd.

Lidmaatschap 2007

Leden • 11,50

Families • 18,20

Donateurs • 9,10

Opgave bij de secretaris:

De heer H. Sangers

Hemsterhuislaan 75

9752 NC Haren

050-53 48 411

Voor sponsoring en donaties is ons gironummer 6411754 ten name van V.W.G. Stad & Ommelaand.

Informatie

Voor informatie kunt u terecht bij dhr. Sangers (050-53 48 411). Ook kunt u die vinden op onze website: <http://www.vlinderwerkgroepgroningen.tk/>

Inhoud

- 3 Krabbescheer met Groene glazenmaker in Peizermaden en 't Kret
Jan Gerard
- 4 Drie maanden nachtvinders kijken in Haren
Kees Boele
- 6 Werkgroepmiddag
Henk Sangers
- 6 Tweede cursus Nachtvinders
- 6 Van de bestuurstafel
Uitnodiging ledenvergadering
Notulen ledenvergadering 17 februari 2006
Algemeen Jaarverslag 2006
- 9 Kengetallen van de gemeente Slochteren
Bas van de Wetering
- 10 Excursieprogramma 2007

Krabbescheer met Groene glazenmaker

in de Peizermaden en 't Kret

Jan Gerard

In 2003 heb ik een aantal metingen verricht aan een tweetal sloten met Krabbescheer in de Peizermaden, en aan de populatie Groene glazenmakers die aldaar aanwezig is. Dit onderzoek heeft geresulteerd in een artikel in een aflevering van Brachytron, van februari 2006. Brachytron is het tijdschrift van de Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie (N.V.L.).

In 2006 wilde ik het onderzoek aan dichtheid en kwaliteit van de Krabbescheer herhalen in 't Kret. Dit gebied met ook een populatie Groene glazenmakers is ongeveer vier kilometer noordelijk van Leek gelegen in het Westerkwartier. Ik heb hier geen onderzoek gedaan aan de Groene glazenmakers. Aan de Groene glazenmakers wordt hier onderzoek verricht door Herman de Heer.

Mijn onderzoek aan de Krabbescheer in de Peizermaden was gericht op dichtheid en omvang van de planten, eerst op plekken waar de Krabbescheer de hoogste dichtheid had om vervolgens aan de hand daarvan het geheel van de populatie uit te drukken in termen van die maximumdichtheid. Krabbescheer lijkt als geen andere plant zichtbaar 'klem' te zitten tussen dichtheid 0 (nul), en dichtheid maximaal (dat is: vrijwel alleen Krabbescheer zichtbaar, een maximum). Acht keer is daar in de maand juli 2003 een kwart m² afgezet (0,5 bij 0,5 meter) die volledig is leeggehaald en geteld. Dit leverde in 2003 een dichtheid op van omgerekend 61 rozetten per m². Dit is hoog vergeleken bij wat men in de literatuur tegenkomt. Bij deze telling is ook de diameter bepaald van die rozetten. Deze was ongeveer 53 centimeter. Dit is vrij klein voor Krabbescheerrozetten, vergeleken met wat men in de literatuur tegenkomt.

Bij 't Kret ging het mij erom dezelfde waarden te bepalen: dichtheid en diameter. Juist ook weer daar waar de Krabbescheer de hoogste dichtheid had. De meting in 't Kret in 2006 is echter beperkt gebleven tot een tweetal bepalingen op 26 juli van het aantal planten per 0,25 m² en de diameter daarvan: het meetsysteem ging na twee metingen kapot. De getallen hieronder over 't Kret in 2006 moet men dus een beetje relativeren kunnen. Maar ik zou de getallen niet publiceren als ik denk dat ze een onzinnig beeld van 't Kret zouden geven. Vergeleken met de Peizermaden zijn ze interessant, en ik zou het zonde vinden als ze alleen maar in de vergetelheid verdwijnen. De getallen van 't Kret zijn niet bedoeld om geciteerd te worden als zijnde statistisch harde waarden..

Daarom heeft dit verslag geen wetenschappelijk doel. Het doel is geïnteresseerden een beeld te geven van Groene glazenmakers en bijbehorende Krabbescheer met eigenschappen die duidelijk afwijken van wat er uit de literatuur bekend is. Met het doel natuurlijk dat een aantal van dezen zich geïnspireerd voelen hun bijdrage te leveren aan kennis over populaties Groene glazenmakers. Hieronder de samenvatting van de onderzoeken in de Peizermaden en 't Kret.

Tabel 2 (rechts).

Diameter van rozetten van Krabbescheer in cm in Peizermaden 2003 (km.hok 229/577) en Het Kret 2006 (km.hok 220/580), opgedeeld in categorieën, zoals die bij het overzicht van de Peizermaden ooit zijn ingedeeld.

Tabel 1 (onder).

Aantal rozetten per m². Bij 't Kret dus op basis van slechts 2 metingen, maar waarschijnlijk wel sterk indicierend.

	Peizermaden 2003	't Kret 2006
aantal rozetten	61	36

Kategorie	Peizermaden 2003	't Kret 2006
21-28 cm	1	-
28-35 cm	3	-
35-42 cm	3	-
42-49 cm	12	-
49-56 cm	9	-
56-63 cm	21	0
63-70 cm	6	4
70-77 cm	-	8
77-84 cm	-	2
84-91 cm	-	1
91-98 cm	-	1
Totaal rozetten	55	16
Gem. diameter	53	74
Standaard deviatie	10	8

Metingen in 2003 in de Peizermeden en 2006 in het Kret aan Krabbescheer.

De tellingen van aantallen rozetten en de metingen aan bladlengten zijn in beide gebieden gedaan daar waar de Krabbescheer optisch de hoogste dichtheid ter plekke heeft. Dit waren in beide gevallen steekproeven uit uitgebreide vlakken Krabbescheer van eendere dichtheid.

Dit kenmerk van beide Krabbescheerpopulaties suggereert duidelijk een soort bovengrens waarin Krabbescheer in beide locaties voorkomen kan, waardoor een 'domein' voor een dichtheidsfunctie duidelijk is; duidelijker dan bij andere vegetatie.

De ligging van de gemeten Krabbescheer was in 229/577 resp. 220/580.

1) Het aantal rozetten per 0.5 bij 0.5 meter is geteld door rozetten uit een afgezette ruimte van die grootte te verwijderen. (En daarna van een deel ervan bladlengten te bepalen.)

In de Peizermeden is dit 8 keer gebeurd.

In 't Kret is dit slechts 2 keer gebeurd. Toen ging het meetsysteem kapot.

2) De 'diameter' van de planten is bepaald, gemeten als lengte van het langste blad, uitgedrukt in cm, opgeteld met het langste blad dat minstens een hoek van 120 graden maakt met eerstgemeten blad.

Larvenhuidjes

Afsluitende opmerking over de Groene glazenmakers: In de Peizermeden werd in 2003 een dichtheid aan larvenhuidjes per m² Krabbescheer bepaald van 0.66. In 't Kret is deze dichtheid ongeveer 1 per m² (met dank aan Herman de Heer).

Foto. Vrouwtje Groene glazenmaker steekt haar achterlijf onder water om eitjes af te zetten in de Krabbescheer.

Drie maanden nachtvlinders kijken in Haren

Kees Boele

Na het verschijnen van de, inmiddels alweer uitverkochte, Nachtvlingergids (Paul Waring, Martin Townsend, 2006) was meteen de vraag wat er te zien zou zijn van al die soms grauwe maar ook vaak heel bijzonder getekende vlintertjes in ons kleine tuintje? Dat we wat konden verwachten was wel duidelijk. Hoewel we minder dan 200 m² hebben is er wel een enorme variatie te vinden. Van een vijvertje tot een bostuintje, van kleurige borders tot een mini-groentuin. En nog belangrijker, we wonen in een bijzonder groene omgeving.

Elke avond werd de buitenlamp, hangend tegen een wit geschilderde plank ontstoken. Verlichte ramen en bloeiende struiken werden met een zaklamp gecontroleerd. En tot groot vermaak van de buurt: elke vlinder werd met flitslicht gefotografeerd.

Omdat we pas eind augustus, begin september begonnen te kijken waren de verwachtingen niet echt hoog gespannen. Maar drie maanden later blijkt er in het duister meer te gebeuren dan gedacht. De eerste 35 soorten staan genoteerd, 13 spanners, 11 uilen en verschillende aantallen van kleinere families. Vrijwel allemaal algemene soorten maar met de Herfstbremspanner is toch ook een bijzondere soort gezien. Omdat de rups op brem leeft is de soort mogelijk veel algemener dan iedereen aanneemt. Voor een verspreidingskaartje kan men terecht op www.vlindernet.nl. Door aanwezigheid van vlinderstruik (*Buddleia cultivar*), die tot in de late avonden de bar open houdt, is het duidelijk dat lang niet alle waargenomen soorten ook als rups bij ons leven. Voor de Kleine en de Grote Wintervlinder, Huismoeder, Donsvlinder en Kroosvlinder is het wel zeker dat ze uit de meest nabije omgeving kwamen. Loofbomen, diverse kruidachtige planten en kroos voor de Kroosvlinder geven voldoende voedsel voor jonge rupsjes. De laatst genoemde soort figureerde dit jaar ook al in Natura als reden waarom iemand naar nachtvinders ging kijken. En dit is zeker te begrijpen. Niet alleen leven de rupsen bijna amfibisch tussen kroosblaadjes, ook lukte het niet om meneer en mevrouw Kroosvlinder gelijktijdig te zien. De bijna witte mannetjes werden alleen overdag gezien, de vrouwtjes zaten 's nachts te slobberen op de vlinderstruik. Wanneer ze elkaar ontmoeten blijft dus een raadsel.

Dit artikel is ook geplaatst in het nieuwsorgaan van de KNNV Groningen-Haren

Nachtvlinders Remmingaweg Haren

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Eerste Waarneming	Aantal	Rups/imago	Overig
Plat beertje	<i>Eilema lurideola</i>	23-09-2006	1	imago	op licht
Gele eenstaart	<i>Watsonalla binaria</i>	10-09-2006	1	imago	op licht
Geplumde spanner	<i>Colotois pennaria</i>	13-10-2006	1	imago, man	op licht
Gestreepte Goudspanner	<i>Campptogramma bilineata</i>	29-08-2006	2	imago	op licht en buddleia
Grote wintervlinder	<i>Erannis defoliaria</i>	07-11-2006	1	imago	op licht
Herfstbremspanner	<i>Chesias legatella</i>	28-9-2006	1	imago	op licht
Herfstspanner	<i>Epirrita dilutata</i>	16-10-2006	meerdere	imago	op licht
Jeneverbesspanner	<i>Thera juniperata</i>	13-10-2006	1	imago	op licht
Kleine wintervlinder	<i>Operophtera brumata</i>	08-11-2006	1	imago	binnenshuis
Lievelling	<i>Timandra comae</i>	25-08-2006	1	imago	op licht
Najaarsspanner	<i>Agriopsis aurantiana</i>	02-11-2006	1	imago, man	op licht
Paardenbloemspanner	<i>Idaea seriata</i>	aug-sept	meerdere	imago	op licht
Schimmelspanner	<i>Dysstroma truncata</i>	13-09-2006	1	imago	op licht
Taxusspikkelspanner	<i>Peribatodes rhomboidaria</i>	aug-sept	meerdere	imago	op licht
Zwartbandspanner	<i>Xanthorhoe fluctuata</i>	09-09-2006	1	imago	op licht
Donsvlinder	<i>Euproctis similis</i>	10-09-06	1	rups	op rode bes
Bonte grasuil	<i>Cerapteryx graminis</i>	28-9-2006	1	imago	op licht
Gamma-uil	<i>Autographa gamma</i>		meerdere	imago	op Buddleia
Gepijlde micro-uil	<i>Schrankia costaestrigalis</i>	10-9-2006	1	imago	op licht
Huismoeder	<i>Noctua pronuba</i>	aug-sept	meerdere	imago	op Buddleia
Kooluil	<i>Mamestra brassicae</i>	23-9-2006	1	imago	op licht
Put-uil	<i>Agrotis puta</i>	30-08-2006	1	imago	op Buddleia
Schaduwsnuituil	<i>Herminia tarsicrinalis</i>	16-09-2006	1	imago	op licht
Spurrie-uil	<i>Hadula trifolii</i>	13-09-2006	1	imago	op Buddleia
Stro-uil	<i>Rivula sericealis</i>	05-09-2006	1	imago	op licht
Volgeling	<i>Noctua comes</i>	01-09-2006	2	imago	op Buddleia
Zuidelijke stofuil	<i>Hoplodrina ambigua</i>	01-09-2006	1	imago	op Buddleia
Zwarte-c-uil	<i>Xestia c-nigrum</i>	01-09-2006	1	imago	op Buddleia
Variabele eikenuil	<i>Nycteola revayana</i>	26-09-2006	1	imago	op licht
-	<i>Amblyptilia acanthadactyla</i>	12-10-2006	1	imago	op aster 's avonds
-	<i>Emmelina monodactyla</i>	01-09-2006	meerdere	imago	op licht en buddleia
Kroosvlinder	<i>Cataclysta lemnata</i>	aug 2006		imago	op licht, mn ook overdag
Muntvlinder	<i>Pyrausta aurata</i>	jun 2006	meerdere	imago	overdag, vliegend op munt
Kolibriviander	<i>Macroglossum stellatarum</i>	16-09-2006	1	imago	op Buddleia, alle overdag
-	<i>Acleris variegana</i>	09-09-2006	1	imago	op licht

Foto: vrouwtje Kroosvlinder (foto Kees Boele)

Werkgroepmiddag

Henk Sangers

Onze jaarlijkse werkgroepmiddag werd op 25 november gehouden in de Heemtuin te Muntendam. Acht leden en een erelid gaven acte de presence. Kees Boele, sinds kort samen met zijn vrouw lid van de werkgroep, liet met behulp van een beamer-presentatie zien welke nachtvlinders sinds september in hun tuin en die van de burens waren aangetroffen op bloemen, planten, muren en ramen. Daarna liet Stieneke Bontsema ons meegenieten van haar "Vlindervakantie" in de Pyreneeën met mooie plaatjes van vlinders, bloemen en landschappen.

De middag werd afgerond door Jan Menzinga met dia's van zijn vakantie in Frankrijk langs de invasie-stranden, mooie stadjes en bekende cols uit de Tour de France.

Jammer dat de belangstelling voor deze middag zo matig was.

Tweede cursus Nachtvlinders

Pas op: Door Astrid wordt ook een eerste cursus georganiseerd, maar die zit al vol. De data van de eerste cursus worden daarom hier niet aangehaald. Mensen die zich al hebben opgegeven moeten aan hun originele data vasthouden.

Begin 2007 organiseert de vlinderwerkgroep IVN Grootegast een nachtvlindercursus. De cursus zal bestaan uit 4 theorie avonden en 3 excursies. De eerste avond, op woensdag 24 januari, wordt verzorgd door Dick Groenendijk (Vlinderstichting). Dit zal een inleidend verhaal worden, over de wonderde wereld der nachtvlinders.

Het tweede, meer uitgebreide deel van de cursus, wordt geleid door Gerrit Tuinstra, nachtvlinderexpert van de vlinderwerkgroep Friesland. Nu zal er vooral aandacht worden besteed aan de families en het determineren van de soorten, onder andere met behulp van geprepareerde vlinders.

Data van de cursus zijn 24 januari in de Herberg de Grootegast in Grootegast. Vervolgdata zijn dinsdag 13 maart, 27 maart en 10 april. Aanvang: 20.00 uur in de Akkerhoeve te Boerakker. De data en locaties van de excursies worden te zijner tijd bekend gemaakt. De kosten van de cursus bedragen • 25,- p.p. Koffie of thee is hier bij inbegrepen.

Er is grote belangstelling voor deze cursus is al gebleken. Daarom is het belangrijk dat mensen zich snel opgeven bij Astrid Landzaat (telefoon 0594-613921) of via e-mail: vlinderwerkgroep.grootegast@wxs.nl.

van de

Uitnodiging

Ledenvergadering 2 maart 2007

Op 2 maart wordt de jaarlijkse ledenvergadering van de werkgroep gehouden. U bent hierbij van harte uitgenodigd. De activiteit vindt plaats in het café in Nieuw Woelwijck. Een routebeschrijving is te vinden op de laatste pagina. De agenda van de avond ziet er als volgt uit:

20:00 opening

- 1 Notulen ledenvergadering 17 februari 2006
- 2 Algemeen jaarverslag 2006
- 3 Financieel jaaroverzicht 2006 en begroting 2007
- 4 Verslag kascommissie 2006 en samenstelling kascommissie 2007
- 5 Bestuurssamenstelling
- 6 Jaarprogramma en 15-jarig jubileum
- 7 Rondvraag

22.30 (max.) sluiting

Ledenvergadering

notulen 17 februari 2006

Aanwezig: Kars Veling (Vlinderstichting) als gast, S. Bontsema, T. Buijs, W. Dorenbos, H. Faber, P. Gaasendam, H. de Heer, J. Menzinga, M. Oosting, H. Sangers, M. Valstar, B. van de Wetering
Afwezig m.k.: J. Gerard, A.J. Loonstra, F. de Wilde

Opening

B. van de Wetering opent de vergadering met een welkom aan iedereen en in het bijzonder aan Kars Veling.

Notulen vorige ledenvergadering

De notulen worden goedgekeurd.

Algemeen jaarverslag 2005

H. de Heer vraagt of het mogelijk is het aantal deelnemers per activiteit voortaan te vermelden. Hieraan zal zo mogelijk worden voldaan.

P. Gaasendam vraagt n.a.v. de beurs Groei en bloei in Beilen naar de samenwerking met de werkgroep Drenthe. De werkgroep was wel aanwezig, maar door een misverstand kwam de verkoop van de Drentse Vlinderatlas niet van de grond. De afgesproken bijdrage van Drenthe zal nog worden gevraagd.

bestuurstafel

Financieel jaaroverzicht 2005

Het overzicht wordt goedgekeurd. Kars Veling merkt op dat de Vlinderstichting voor bijzondere activiteiten, bijvoorbeeld de libellenatlas, een financiële bijdrage kan leveren.

Kascommissie

De kascommissie, M. Valstar en M. Oosting, heeft zowel de kas van de secretaris als van de boekenstal gecontroleerd en prima in orde bevonden. Aan de penningmeester wordt met applaus décharge verleend. Voor het aftredend lid M.Valstar komt J. Menzinga in de plaats.

Vlinderstichting

De directe aanleiding van Kars zijn komst is de behoefte om contact te houden met de werkgroep. Hij vertelt aan de hand van een aantal foto's bijzonderheden over de Bruine eikenpage, de lepenpage, de Grote weerschijnvlinder en het Heideblauwtje. In het eerstvolgende nummer van Vlinders zal hij op een aantal van deze onderwerpen nader ingaan. De presentatie is boeiend en leidt tot vele vragen en opmerkingen.

Jaarprogramma 2006

7 april; Lezing nachtvlinders door Dick Groenendijk in de Hortus Haren.

26 mei; Nachtvlinderexcursie Tolbert

24 juni; Nachtvlinderexcursie Verhildersum Leens samen met Vlinderwerkgroep de Marne.

9 juli; Vlinderwandeling Schans Bourtange met Groninger Landschap.

12 augustus; Vlinder- en libellenexcursie samen met het KNNV op het terrein bij de gaslocatie Grijskerk. Verzamelpunt is de parkeerplaats aan de N388.

23 september; Nachtvlinderexcursie in de Hortus te Haren. Nationale NachtvlinderNacht.

Bestuurssamenstelling

Aftredend volgens schema zijn H. de Heer en B. van de Wetering. Herman stelt zich herkiesbaar en wordt herkozen. Bas stelt zich niet herkiesbaar en roept de leden op zich te melden voor de voorzittersfunctie. Hij zal vooralsnog de lopende zaken blijven behartigen.

Rondvraag

- W. Dorenbos zoekt nog leden die ten behoeve van het jaarrapport commentaar willen schrijven. Bas meldt zich voor het voorwoord. Willem zal verder zoeken.
- P. Gaasendam spreekt zijn complimenten uit aan Marianne voor de inrichting, het assortiment

etc. van de boekenstal. Verder deelt hij mee dat hij is verhuisd naar Langeveldstraat 31, 7848 AN te Schoonoord.

- J. Menzinga vraagt naar ervaringen met een vlinderkastje als schuil- en overwinteringplek. Niemand kan positieve ervaringen melden.
- M.Valstar vraagt naar de voortgang van de website. De opzet is professioneel, maar gaat te veel over de libellen. Ze wil wel een bijdrage leveren in het beheer van de site, maar mist concrete ervaring. Afgesproken wordt dat in een bestuursvergadering met Marianne erbij nader hierop zal worden ingegaan Stand. De kosten van een stand op bv de bijenmarkt in Zuidlaren zijn erg hoog. Is hier niet iets aan te doen? Dit zal ook in de bestuursvergadering met Marianne worden besproken. Vlindercursus. Graag een afspraak overdag maken met Marianne, Theo, Flip, Herman en Henk. Secretaris zal dit regelen

Sluiting

Voorzitter wenst allen wel thuis en sluit om 10:20 uur de vergadering.

Algemeen jaarverslag 2006

1. Ledenstand

Op 31 december 2006 telt de werkgroep 51 leden en 10 donateurs. De volgende mutaties hebben plaatsgevonden in 2006: donateurs 1 opzegging; leden 3 opzeggingen en 3 aanmeldingen.

2. Bestuur en bestuursvergaderingen.

Er is gedurende het jaar 5 maal vergaderd door het bestuur.

Samenstelling bestuur:

Voorzitter	Bas van de Wetering voor het eerst gekozen in 2001; aftredend in 2006.
Secretaris	Henk Sangers voor het eerst gekozen in 2002; aftredend in 2007.
Penningmeester	Willem Dorenbos voor het eerst gekozen in 1999; herkozen in 2004; aftredend in 2009
Lid	Herman de Heer voor het eerst gekozen in 2001; aftredend in 2006.

van de bestuurstafel

3. Activiteiten

Op de werkgroep zelf gerichte activiteiten

Binnenactiviteiten

- Ledenvergadering, 17 februari. Zie verslag in deze Nieuwsbrief.
- Werkgroepmiddag op 25 november. Zie verslag Nieuwsbrief 2006-4.

Buitenactiviteiten

Er zijn vijf excursies georganiseerd.

- Tolbert nachtvinders vrijdag 26 mei samen met IVN Leek.
- Leens Verhildersum nachtvinders zaterdag 24 juni, samen met de vlinderwerkgroep de Marne.
- Bourtange vlinderwandeling zondag 9 juli samen met het Groninger Landschap.
- Grijpskerk gaslocatie dagvlinders en libellen 12 augustus en 19 augustus samen met KNNV. Deze excursie trok in totaal 14 deelnemers.
- Grijpskerk gaslocatie, 28 oktober mijnenexcursie met IVN-Grootegast. Totaal 4 deelnemers.

Naar buiten gerichte activiteiten

Excursies

- Op 6 augustus werd een vlinderexcursie van het Groninger landschap op de Ennemaborg verzorgd
- Op 19 augustus werd in de Heemtuin in Muntendam door Marianne Valstar een diapresentatie over nachtvinders verzorgd waarna met hulp van Willem Dorenbos een laken werd gespannen om nachtvinders in levende lijve te zien.
- Luit Dijkstra heeft in de Hortus Haren weer diverse publieksexcursies voor dagvlinders en libellen gehouden. Ook tijdens zijn werkzaamheden als vrijwilliger geeft hij vaak uitleg aan de bezoekers.
- Op 23 september werd in de Hortus Haren voor de 2^e keer meegedaan aan de Nationale Nachtvlinder Nacht. Ruim 40 liefhebbers kwamen hier op af. Voorafgaande aan de excursie werden door Jan Menzinga prachtige dia's in 3D van nachtvinders vertoond. De lakens werden bemand door Fredy en Stieneke, Willem en Jan.

Lezingen

- Op 7 april hield Dick Groenendijk van de Vlinderstichting een lezing over nachtvinders in de Hortus Haren voor 22 belangstellenden, waarvan de helft van buiten onze werkgroep.
- Op 23 mei hield Bas een lezing over libellen voor de Rotary afdeling Groningen West.
- Op 4 juli gaf Bas les op de cbs Slochteren over libellen gevolgd door een excursie.

Boekenstand

- Op 14 mei is Marianne Valstar op een markt in de Heemtuin Muntendam geweest.

- Op 15 juli stond Marianne op de markt in Wedde.
- Op 5 augustus zijn Marianne en Flip Gaasendam op de bijenmarkt in Zuidlaren geweest.
- Van 7 tot en met 10 september is Marianne op de Familyfair in Zuidbroek geweest. Ze werd daarbij op verschillende dagen geassisteerd door broer Albert, zus Martha, Flip Gaasendam, Bas en Henk Sangers.

4. Nieuwsbrief

Fredy, Marianne, Willem en Bas vormen de redactie van de Nieuwsbrief, die in 2006 vier maal is verschenen.

6. Contactdagen

- Op de landelijke dag van de Vlinderstichting (11 maart) was onze afdeling niet vertegenwoordigd.
- De libellenstudiedag is bezocht door Herman de Heer.

7. Cursussen.

- Samen met het IVN Grootegast is in mei een libellencursus gehouden door Bas, geassisteerd door Anne-Jan Loonstra, Jan Gerard en Herman de Heer. Er waren 15 deelnemers.
- Samen met IVN Groningen is in april/mei een vlinder cursus gehouden door Flip Gaasendam, Marianne Valstar en Theo Buijs, geassisteerd door Henk en Bas. Er waren 20 deelnemers.

8. Activiteiten werkgroep "De Marne" 2006

- Op 12 april werd door Theo Buijs een lezing over vlinders gehouden voor de Christelijke Vrouwenvereniging "De Passage".
- Op 24 juni is op de Borg Verhildersum een nachtvlindernacht gehouden met medewerking van Stieneke Bontsema, Fredy de Wilde en Willem Dorenbos.
- Op 25 augustus is nogmaals een nachtvlinder nacht georganiseerd op dezelfde plek en met dezelfde deelnemers als op 24 juni.
- Op 28 oktober was er een voorlichtingsstand voor vlinders tijdens de dag van oude appelrassen.

9. Overige.

- Op verzoek van het bureau Elodea zijn mededelingen gedaan over waarnemingen in de omgeving van Grijpskerk.
- Aan de gemeente Stadskanaal zijn mededelingen gedaan over waarnemingen in de gemeente.
- Aan de gemeente Slochteren is een vergelijkbaar verzoek begin 2007 beantwoord.
- De website is eind 2006 bijgewerkt met oude Nieuwsbrieven. Overigens ligt de nadruk nog steeds op libellen.

Kengetallen van de gemeente Slochteren

Bas van de Wetering

In onze nieuwsbrief 2006 nummer 2 schreef Henk Jansen van Bureau Elodea een artikel over de betrekkelijk nieuwe Flora- en Faunawet. Deze wet kent een zorgplicht voor plant- en diersoorten. Alle soorten hebben een lage dan wel hoge beschermingsstatus. De status hangt voornamelijk af van de zeldzaamheid. Zo hebben alle amfibieën en vleermuizen een hogere beschermingsstatus, maar bepaalde soorten steken hier nog weer boven uit.

Sedert het vaststellen van de wet wordt onze werkgroep jaarlijks enkele keren benaderd door een bureau vergelijkbaar aan Elodea. Zij beoordelen of uitvoering van werkzaamheden een bedreiging vormt voor aldaar voorkomende planten en dieren. Zo mogelijk moeten dan beschermingsmaatregelen genomen worden. Bijvoorbeeld het overzetten van amfibieën naar een andere sloot of het drie maand wachten totdat een vleermuiskolonie is uitgebroed.

Bij grote projecten wil je graag weten wat je kan verwachten. Je wijst op kaart niet een locatie aan voor een nieuwe woonwijk, laat alle voorbereidende maatregelen treffen, om even voor de realisatie te horen dat het terrein voorstaat met zeldzame planten. De kosten van de voorbereiding die je dan kunnen besparen. Gemeente Slochteren is dan ook nu bezig hun grondoppervlakte inventariseren op het voorkomen van soorten met een beschermingsstatus. Oude waarnemingen geven een goed beeld. Om bij het voorbeeld van de woonwijk te blijven: de gemeente kan bij de eerste inventarisatie op de natuurkaart concluderen dat het gebied hoge natuurwaarden kent. In de eerste inventarisatie zie je in het veld ook de soorten anno nu zitten. In de planning van een woonwijk kun je hiermee rekening houden. Zo kan je bepaalde sloten als een 'groene ader' in de woonwijk behouden.

Naar bovenstaand voorbeeld is de gemeente Slochteren nu bezig voor haar grondgebied te bekijken waar plant- en diersoorten voorkomen. In 2006 heeft zij onze Vlinderwerkgroep benaderd met het verzoek om waarnemingen. Als bestuur hebben we besloten bij wijze van proef dit eens te proberen. We willen niet alle waarnemingen vrij geven, maar alleen de locatie van zeldzame soorten. Dit onder het mom van 'zolang soorten er maar beter van worden'. Opgemerkt moet worden dat wij als werkgroep wel een waarnemingenbestand bijhouden, maar dat in het tijdperk van de website www.landkaartje.nl veel aldaar rechtstreeks wordt ingevuld. Ook waarnemers

Tabel 1. Aantal soorten per diergroep.

Groep	Aantal soorten
Dagvlinders	26
Nachtvlinders	124
Libellen	30

Tabel 2 Aantal waarnemingen per waarnemer uit de periode 1989-2004 in de gemeente Slochteren.

Waarnemer	Woonplaats	Aantal waarnemingen
Dorenbos W.	Nieuwolda	1074
Wetering, B. van de	Groningen	510
Midden-Zeeland	Oost-Souburg	141
Oosting M.	Garnwerd	121
Werkman E.	Groningen	35
Gaasendam P.A.	Zuidbroek	23
Bontsema S.	Muntendam	18
Menzinga J.	Hoogezand	15
Valstar M.J.	Westerlee	11
Gerard J.	Groningen	6
Pras H.	Stadskanaal	6
Lutterop D.	Stedum	2
Kasemir G.	Stedum	2
Buijs T.	Leens	1
Wilde de F.	Stedum	1

Figuur 1. Verspreiding van de gegolfde goudspanner in de gemeente Slochteren (zwart). In grijs de kilometerhokken waarvan ook waarnemingen bekend zijn.

van buiten onze werkgroep geven hier hun waarnemingen door. Dit geldt zelfs voor een moeilijke groep als de microvlinders.

De gemeente Slochteren is gelegen in 195 hokken van 1 bij 1 kilometer (zie figuur 1). In 76 (39%) van deze hokken zijn 2.212 maal vlinders, libellen enz. waargenomen. Helaas konden we 292 waarnemingen niet gebruiken, omdat we hiervoor geen toestemming hadden van de eigenaar. Mensen die ons meedelen wat zij hebben gezien zijn 'eigenaar' van die waarneming en zij bepalen wat wij met hun waarneming mogen doen. Omdat wij dat als werkgroep niet registreren mogen wij niets doen met hun waarneming.

Het komt het erop neer dat we alleen wat kunnen doen met de waarnemingen van leden van onze eigen werkgroep. Willem Dorenbos staat hierbij onbetwist op de eerste plaats wat betreft het aanleveren van waarnemingen (tabel 2). Dit vindt zijn oorzaak in het feit dat hij dicht in de buurt woont en dat hij een grote groep als de nachtvinders bestudeert. Dat ik zelf op een tweede plaats sta komt omdat ik waarnemingen op een gedetailleerd niveau doorgeef. Binnen een hok van 1 bij 1 kilometer tel ik de vlinders en libellen op het niveau van 100 meter. Opvallend is dat de Vlinderwerkgroep uit Zeeland op plaats drie staat. Tijdens een bezoek aan onze provincie zijn zij in de gemeente Slochteren neergestreken.

Samen met Marianne Valstar en Fredy de Wilde hebben we de waarnemingen bewerkt. Aan de gemeente is een overzicht gegeven van de zeldzame en bijzondere soorten, data, aantallen en stadia. Vanaf 1989 tot en met 2004 zijn waarnemingen uit de gemeente bekend, hoewel eerlijksheidshalve bekend moet worden dat van 1991 tot en met 1996 geen waarnemingen bekend zijn. Ruim 57% van het aantal waarnemingen is verricht in de jaren 1998 tot en met 2000. De 'houdbaarheidsdatum' komt dan ook al in zicht. Je kunt de aanleg van een industrieterrein niet bestrijden met de melding van een Korenwolf uit 1900.

Soorten waarvan waarnemingen zijn doorgegeven betreffen de beschermde en minder algemene soorten.

Opgemerkt moet worden dat de waarnemingen hap-snap zijn verzameld en geen sprake is van een complete inventarisatie. Het werkelijke aantal soorten nachtvinders in de gemeente zal waarschijnlijk een veelvoud zijn van de 196 soorten die momenteel zijn waargenomen.

Dagvlinders (20 waarnemingen): Rouwmantel, Kleine parelmoervlinder, Bruine vuurvlinder, Oranjetipje, Geelsprietdikkopje

Nachtvinders (74 waarnemingen): Anacampsis populella, Ancyliis mitterbacheriana, Ancyliis upupana, Aneda rivularis, Croesia holmiana, Ecliptopera silaceata, Euchoeca nebulata, Evergestis pallidata, Dwerghuismoeder, Geelstreep langsprietmot, Groenwitte spanner, Grote zomervlinder, Klaverspanner, Kolibrievlinder, Koperglans langsprietmot, Kroonvogeltje, Molmboorder, Purperspanner, Waterleliemotje, Wikke uil, Windepilstaart, Zilverstreep

Libellen (38 waarnemingen): Groene glazenmaker, Vroege glazenmaker, Glassnijder, Smaragdlibel

Wat we ervan geleerd hebben is dat waarnemingen niet verspreid moeten worden over meerdere bestanden, kolommen een zelfde naam moeten hebben en consequent moeten worden ingevuld. Eventuele selecties zijn goed uitvoerbaar, zolang deze eerste hindernis maar is genomen.

Agenda 2007

Tenzij anders aangegeven starten alle **excursies** om 14:00 uur vanaf de aangegeven locatie. Bij regen en temperaturen onder de 17°C wordt de excursie geannuleerd. Bij (dreigend) slecht weer wordt om 10:00 uur de beslissing genomen over het annuleren van de excursie. Over het al dan niet doorgaan van de excursie kunt u bellen met dhr. Van de Wetering (050-54 14 902) of dhr. Sangers (050-53 48 411).

Tenzij anders aangegeven vinden alle **avonden en lezingen** plaats in het 'café' van Nieuw Woelwijck. Vanuit de richting Winschoten: volg de snelweg A7 richting Groningen, neem afslag 42 (Sappemeer), links (Noorderbroeksterstraat), bij T-splitsing rechts (Noorderstraat 1e weg links Borgercompagniestraat), spoor over, rechts (de Vosholen), 2e inrit links. Vanuit de richting Veendam/Assen: Volg de N33, neem afslag N385 richting Hoogezand (Kielsterachterweg), bij rotonde rechtdoor, 1^e rechts (de Vosholen), na circa 2km de inrit rechts (bij verkeersborden voorrangskruising & voetgangersoversteekplaats). Vanuit de richting Groningen: volg de snelweg A7 richting Hoogezand, neem afslag 42 (Sappemeer), rechts (Noorderbroeksterstraat), zie verder als bij Winschoten. Op het terrein van Nieuw woelwijck: bij kruising rechtdoor naar P-gasten. Hier kunt u parkeren. Te voet verder en bij het bord "verboden voor auto's" naar rechts. De ingang van het café is rechts in de hoek.

24 januari, Cursus Nachtvinders

Zie bladzijde 6 van deze nieuwsbrief.

2 maart, Ledenvergadering

Het jaarlijks terugkerend fenomeen waarbij het bestuur verantwoording aflegt aan de leden. U bent van harte welkom. De noodzakelijke stukken staan elders in deze nieuwsbrief afgedrukt.

Locatie: 20:00 uur Nieuw Woelwijck (routebeschrijving

zie boven).

dinsdag 6 maart, maart, april

Cursus Nachtvinders

Eerste groep. Zie bladzijde 6 van deze nieuwsbrief.

dinsdag 13 maart, 27 maart, 10 april

Cursus Nachtvinders

Tweede groep. Zie bladzijde 6 van deze nieuwsbrief.